

ПРОЕКТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО МІСТА

*ГАЦЬКО А.Ф., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,
САГАЧКО Ю.М., К.Е.Н., ДОЦЕНТ, СКАЯР Д.А., ЗДОБУВАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Останнім часом проблеми розвитку територій набули особливого значення в контексті загальнодержавного розвитку країни, адже регіони відіграють значну роль у формуванні національного продукту, шляхом створення регіонального продукту, забезпечують виробництво промислової продукції, зайнятість населення, відповідно приносячи відрахування у державний бюджет у формі податків. Осередками цих регіонів виступають переважно крупні міста – обласні центри, які і формують генеральну стратегію розвитку області на визначений час. З іншого боку розробка стратегії для області з позиції центру неможлива без врахування специфіки функціонування окремих міських громад, які фактично виступають локальними осередками, забезпечуючи поступову реалізацію стратегії через ієрархічну побудову.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пріоритети та шляхи розвитку громади, як і багато інших питань, належить до компетенції місцевої влади. Розбудова соціально орієнтованої економіки в Україні спонукала значні зрушення в напрямку децентралізації влади та розширення прав органів місцевого самоврядування як виразників інтересів територіальної громади.

Сучасний стан управління соціально-економічним розвитком міст в Україні знаходиться у стані реформування, основною метою якого є відмова від жорсткого централізованого галузевого планування, чого вимагає зарубіжний досвід. Проблеми управління містами розглядалися на Всесвітньому форумі ООН з проблем розвитку міст – та у місті Стамбулі (1996 р.), на міжнародній нараді у Мінську, на якій була підписана Містобудівельна хартія країн СНГ, та інших форумах, нарадах, семінарах [1].

До компетенції місцевої влади закономірно переходять функції планування та прогнозування соціально-економічного розвитку відповідних територій. Сьогодні переважають стихійність та різний рівень інтенсивності опанування новими функціями місцевою владою.

Стратегічне планування в Україні реалізується згідно Указу Президента України № 884/2008 «Про впровадження системи стратегічного планування і прогнозування» від 1.10.2008 р. [2], однак як система воно досі повноцінно не реалізується. На сьогодні не у повній мірі реалізовано заходи щодо системного запровадження стратегічного планування на державному та регіональному рівнях.

Питаннями стратегічного розвитку на регіональному рівні займалися такі дослідники, як Я. Базилюка, В. Богдановича, А. Семенченка, Г. Дробенка, Я. Жаліла, Ю. Зими, О. Карого, Д. Покришки, Р. Свірського, Ю. Шарова [3-5]. Проте як у теорії, так і в практиці питання системного його удосконалення на макро- та мезорівнях національної економіки досі залишається відкритим.

Формулювання цілей статті. На підставі узагальнення теоретико-методичних досліджень в сфері стратегічного планування обґрунтувати науково-практичних засади формування стратегії розвитку малого міста.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегія розвитку територіальної громади розглядається як поєднання трьох важливих компонентів: реалізація пріоритетів розвитку; участь і підтримка громадськості в процесі реалізації стратегії; розбудова інституцій підтримки ринкових реформ та муніципальних інституцій по сприянню реалізації стратегії [6]. Пріоритети розвитку визначають пріоритетні галузі економіки, а також напрямки сприяння розвитку малого і середнього бізнесу, створення оптимального економічного середовища м. Мерефи.

Серед пріоритетних напрямів розвитку економіки територіальної громади:

- 1) створення сприятливих умов для інноваційної та інвестиційної діяльності, подальшого розвитку наукового та освітнього потенціалу;
- 2) створення інфраструктури туристичного бізнесу світового рівня, яка включає мережу торгівлі та громадського харчування, готелів, транспортну інфраструктуру, сферу обслуговування, об'єкти культури та мистецтва, рекреаційний бізнес;
- 3) розробка та впровадження соціально спрямованих міських програм.

Розвиток даних пріоритетів неможливий без одночасного розвитку сучасної інженерної інфраструктури та благоустрою м. Мерефи. Реалізація згаданих пріоритетів повинна базуватись на результатах регіональних наукових досліджень та єдиній міській інформаційній базі.

Успішна реалізація стратегії залежить від розвитку муніципальних інституцій, її підтримки та удосконалення системи управління [7]. Проголошення відходу від централізованого управління на жаль не завжди супроводжується зміною конкретних функцій місцевих управлінь. І хоча прогресивність місцевої влади є потужною перевагою територіальної громади, система управління потребує удосконалення через впровадження комп'ютерних технологій, інформаційних баз, електронного врядування, формування кадрового резерву управлінського складу, створення з боку влади сприятливого клімату економічної діяльності.

Впровадження активної соціальної політики, гарантування безпечної життєдіяльності людини, розвиток гуманітарної сфери, розвиток інфраструктури міста є першочерговими та необхідними заходами, що сприяють забезпеченню належних умов життя і рівних можливостей всебічного розвитку кожного громадянина міста [8]. Враховуючи результати досліджень було визначено пріоритетні напрями соціальної складової стратегії розвитку м. Мерефа:

1. Формування системи надання населенню високоякісної медичної допомоги на засадах сімейної медицини.
2. Популяризація здорового способу життя населення в місті.
3. Покращення якості життя населення м. Мерефа.
4. Забезпечення належних умов для культурно-духовного розвитку населення.

Економічна складова є надважливою в контексті реалізації стратегії розвитку м. Мерефа. Адже активне та ефективне бізнес-середовище міста відіграє важливу роль не тільки для зайнятості його населення, але й для комплексного соціально-економічного розвитку. Для розвитку підприємництва необхідна результативна співпраця місцевих органів виконавчої влади з підприємцями та їх об'єднаннями, належне інформаційне забезпечення процесу розвитку підприємництва та його статистичне супроводження. Тому для суттєвого покращення бізнес-клімату на території м. Мерефа потрібна розробка стратегічно важливих напрямів в контексті реалізації соціально-економічних проектів та програм. Пріоритетними напрямами реалізації визначено:

1. Підвищення ефективності функціонування наявних підприємств.
2. Створення транспортного кластеру.
3. Розширення інфраструктури ринку товарів та послуг.

Необхідність розвитку житлово-комунального господарства у м. Мерефа пояснюється низьким рівнем якості послуг, що надаються споживачам, погіршенням технічного стану основних фондів, підвищенням аварійності об'єктів житлово-комунального господарства, збільшенням питомих витрат і непродуктивних витрат матеріальних та енергетичних ресурсів. Саме відсутність системних перетворень у цій сфері на рівні держави, недосконалість нормативно-правової бази та непослідовність у прийнятті рішень не дозволяє досягти бажаного результату щодо створення фінансово-спроможних та ефективно працюючих у ринкових умовах підприємств житлово-комунального господарства. Зазначене зумовлює необхідність пошуку і впровадження нових підходів до реформування житлово-комунальної господарства у м. Мерефа.

Пріоритетними напрямками розвитку житлово-комунального господарства в контексті стратегії розвитку м. Мерефа є:

1. Формування системи надання населенню якісних житлово-комунальних послуг.
2. Сприяння ресурсозбереженню та підвищенню енергоефективності галузі ЖКГ.

Екологічна складова, так само як і соціальна та економічна, є важливою компонентою сталого соціально-економічного розвитку міста Мерефи. Стратегічні цілі та пріоритетні напрями реалізації екологічної складової стратегії розвитку міста Мерефа:

1. Атмосферне повітря.
2. Водні ресурси.
3. Поводження з відходами.
4. Екологічна обізнаність громадян.

При стратегічному плануванні розвитку міста, слід враховувати комунікативну складову, яка має забезпечити ефективну взаємодію усіх досліджуваних секторів: екологічного, соціальної сфери, економічного, інфраструктури і ЖКХ. Виходячи з того, що стратегія має бути збалансованою, саме комунікативна функція органів місцевого самоврядування покликана забезпечити таку її реалізацію.

Говорячи про ефективну реалізацію стратегії, варто звернути увагу і на ефективність управлінської функції, яка покладена на органи місцевого самоврядування. Українці дуже низько оцінюють якість надання адміністративних послуг органами влади, що супроводжується низьким рівнем довіри до неї. За таких умов розроблена стратегія може стати формальним документом і стратегічні цілі так і не буде досягнуто. Тому з метою ефективної реалізації запропонованої стратегії було

розроблено заходи, у рамках виділених напрямів комунікації з громадою та враховуючи низьку якість управління в органах місцевої влади. Пріоритетні напрями реалізації комунікативної складової стратегії розвитку м. Мерефа:

1. Удосконалення управління в органі місцевого самоврядування м. Мерефа.
2. Якість надання адміністративних послуг.
3. Рівень кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування.
4. Ефективна взаємодія місцевої влади з територіальною громадою.
5. Підвищення рівня довіри територіальної громади до місцевої влади.
6. Створення іміджу міста Мерефа.

Висновки. Отже, одним із напрямів стратегічного управління і розвитку міста є цілеспрямована діяльність зі створення, підтримки, позитивної зміни іміджу міста. За рахунок реалізації таких заходів, як: проведення громадських слухань Стратегії розвитку міста Мерефа; видавництво інформаційного бюлетеня з адаптованим для громади текстом стратегії; розробка та виготовлення іміджевої продукції; презентація міста Мерефа на заходах обласного, національного та міжнародного значення; розробка та виготовлення інформаційних матеріалів англійською мовою, стає можливим поліпшення іміджу м. Мерефа та створення умов для позиціонування м. Мерефа в зовнішньому та внутрішньому середовищі. Окрім цього, імідж міста та його репутація в ділових та суспільно-політичних колах є ключовими факторами просування місцевих соціально-економічних проєктів.

Література.

1. **Стеценко Т.О., Тищенко О.П.** Управління регіонального економікою. URL: http://uchebник-online.com/soderzhanie/ua_textbook_18.html
2. Про впровадження системи стратегічного планування і прогнозування. Указ Президента України від 01 жовтня 2008 р. № 884/2008 (із змінами, внесеними Указом Президента України від 30 серпня 2004 р. № 1017/2004). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460/99/sp:wide:max100>
3. **Жаліло Я.А.** Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. К.: НІСА, 2009. 336 с.
4. **Богданович В.Ю., Семенченко А.І., Єжесв М.Ф.** Методи державного управління забезпеченням національної безпеки у її визначальних сферах: навчальний посібник. К.: НАДУ, 2008. 40 с.
5. **Шаров Ю.П.** Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: Концептуальні аспекти. Київ: Вид-во УАДУ, 2001. 302 с.

6. **Sahachko Y., Podolska O., Smihunova O., Kralia V.** Strategy of management of quality of livestock production as a component of innovative development of enterprises of Ukraine. *Advances of science: Proceedings of articles the international scientific conference*. Czech Republic, Karlovy Vary, 2019, pp. 236-246.

7. **Саснюк М.Г.** Стратегія підприємства. Тернопіль: «Економічна думка». 2006. 390 с.

8. **Прудюс Л.В.** Оцінка якості надання адміністративних послуг: теоретико-методологічний підхід : наук. розробка. К.: НАДУ, 2010. 40 с.

References.

1. **Stetsenko T.O., & Tyshchenko O.P.** (n.d.). Upravlinnia rehionalnoiu ekonomikoiu [Management of regional economy]. *uchebnik-online.com*. Retrieved from: http://uchebnik-online.com/soderzhanie/ua_textbook_18.html [in Ukrainian].

2. Pro vprovadzhennia systemy stratehichnoho planuvannia i prohnozuvannia. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 01 zhovtnia 2008 r. № 884/2008 (iz zminamy, vnesenymy Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 30 serpnia 2004 r. № 1017/2004) [On the implementation of strategic planning and forecasting system. Presidential Decree of October 1, 2008 No. 884/2008 (as amended by Presidential Decree of August 30, 2004 No. 1017/2004)]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <ftp://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460/99/sp:wide:max100> [in Ukrainian].

3. **Zhalilo Ya.A.** (2009). *Teoriia ta praktyka formuvannia efektyvnoi ekonomichnoi stratehii derzhavy*. [Theory and practice of forming an effective economic strategy of the state]. Kyiv: NISD, p. 336 [in Ukrainian].

4. **Bohdanovych V.Yu., Semenchenko A.I., & Yezheiev M.F.** (2008). *Metody derzhavnogo upravlinnia zabezpechenniam natsionalnoi bezpeky u yii vyznachalnykh sferakh* [Methods of state management of national security in its defining spheres]. Kyiv: NADU, p. 40 [in Ukrainian].

5. **Sharov Yu.P.** (2001). *Stratehichne planuvannia v munitsypalnomu menedzhmenti: Kontseptualni aspekty* [Strategic Planning in Municipal Management: Conceptual Aspects]. Kyiv: Vyd-vo UADU, p. 302 [in Ukrainian].

6. **Sahachko Y., Podolska O., Smihunova O., Kralia V.** (2019). Strategy of management of quality of livestock production as a component of innovative development of enterprises of Ukraine. *Advances of science: Proceedings of articles the international scientific conference*. Czech Republic, Karlovy Vary, pp. 236-246 [in English].

7. **Saienko M.H.** (2006). *Stratehiia pidpriemstva* [Enterprise strategy]. Ternopil: «Ekonomichna dumka», p. 390 [in Ukrainian].

8. **Prudyus L.V.** (2010). *Otsinka yakosti nadannia administratyvnykh poslub: teoretyko-metodolohichniy pidkhid* [Assessment of the quality of administrative services rendering: theoretical and methodological approach]. Kyiv: NADU, p. 40 [in Ukrainian].

Анотація.

Гацько А.Ф., Сагачко Ю.М., Скляр Д.А. Формування стратегії розвитку малого міста.

У статті розкрито необхідність розробки стратегії для області з позиції центру, яка неможлива без врахування специфіки функціонування окремих міських громад, які фактично виступають локальними осередками, забезпечуючи поступову реалізацію стратегії через ієрархічну побудову. Обґрунтовано, пріоритетні напрями реалізації стратегії розвитку міста Мерефи для кожної складової стратегії, а саме: для соціальної – формування системи надання населенню високоякісної медичної допомоги на засадах сімейної медицини; для економічної – підвищення ефективності функціонування наявних підприємств; для розвитку житлово-комунального господарства – формування системи надання населенню якісних житлово-комунальних послуг; для екологічної – атмосферне повітря (організація процесу озеленення міста; для комунікаційної – удосконалення управління в органі місцевого самоврядування м. Мерефа. А також встановлено, що найважливішим результатом реалізації стратегії для м. Мерефи стане його позиціонування як інвестиційно-привабливого міста з розвинутою інфраструктурою та сприятливими умовами для розвитку бізнесу, території з високою якістю життя та комфортними умовами проживання громадян.

Ключові слова: *мале місто, соціально-економічний розвиток, місцеве самоврядування, SWOT-аналіз, стратегія, житлово-комунальне господарство, соціальна складова.*

Аннотация.

Гацко А.Ф., Сагачко Ю.Н., Скляр Д.А. Формирование стратегии развития малого города.

В статье раскрыта необходимость разработки стратегии для области с позиции центра, которая невозможна без учета специфики функционирования отдельных городских общин, которые фактически выступают локальными очагами, обеспечивая постепенную реализацию стратегии через иерархическое построение. Обосновано, приоритетные направления реализации стратегии развития города Мерефы для каждой составляющей стратегии, а именно: для социальной – формирование системы предоставления населению высококачественной медицинской помощи на принципах семейной медицины; для экономической – повышение эффективности функционирования имеющихся предприятий; для развития жилищно-коммунального хозяйства – формирование системы предоставления населению качественных жилищно-коммунальных услуг; для экологической – атмосферный воздух (организация процесса озеленения города для коммуникационной – совершенствование управления в органе местного самоуправления г. Мерефа. А также установлено, что важнейшим результатом реализации стратегии для г. Мерефы станет его позиционирование как инвестиционно-привлекательного города с развитой инфраструктурой и благоприятными условиями для развития бизнеса, территории с высоким качеством жизни и комфортными условиями проживания граждан.

Ключевые слова: *малый город, социально-экономическое развитие, местное самоуправление, SWOT-анализ, стратегия, жилищно-коммунальное хозяйство, социальная составляющая.*

Abstract.

Gatsko A.F., Sahachko Yu.N., Sklyar D.A. Formation of a small town development strategy.

The article reveals the need to develop a strategy for the region from the position of the center, which is impossible without taking into account the specifics of the functioning of individual urban communities, which actually act as local foci, ensuring the gradual implementation of the strategy through hierarchical construction. It is justified that the priority directions of the implementation of the development strategy of the city of Merefa for each component of the strategy, namely: for the social - the formation of a system for providing the population with high-quality medical care on the principles of family medicine; for the economic – improving the efficiency of existing enterprises; for the development of housing and communal services – the formation of a system for the provision of high-quality housing and communal services to the population; for environmental – atmospheric air (organization of the city’s landscaping process for communication – improvement of management in the local government of Merefa. It was also established that the most important result of implementing the strategy for Merefa will be its positioning as an attractive investment city with developed infrastructure and favorable conditions for business development, territories with a high quality of life and comfortable living conditions for citizens.

Key words: *small town, socio-economic development, local government, SWOT analysis, strategy, housing and communal services, social component.*

УДК 338.431:631

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

**ОМЕЛЬЧЕНКО Г.Ю., СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Конкурентоспроможність – це інтегрована властивість економічної системи, яка визначає реалізацію мети та досягнення результатів функціонування, необхідних і достатніх для активного позиціонування системи на конкурентному ринковому просторі [5-7]. Формування конкурентоспроможного продукту є можливим лише за умови формування відповідної матеріальної бази для запровадження його виробничого циклу. В галузі туризму основним продуктом є надання туристичних послуг, однак операційний цикл в туристичній галузі має свої особливості, зокрема, в частині фінансового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виходячи з наявного ресурсного потенціалу та реальних потреб регіону, створення